

जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद, गोंदिया

पशुसंवर्धन खात्याच्या अंतर्गत राबविण्यांत येत असलेल्या विविध कल्याणकारी योजनांची माहिती

1) विशेष घटक योजना- दुधाळ जनावरांचे वाटप

सदर योजना अनुसुचीत जाती/ जमातीसाठी 75% अनुदान आणि 25% लाभार्थी हिस्सा अथवा बँकेचे कर्ज या प्रमाणे दुधात असलेल्या 2 गायी / म्हशी च्या गटाचे वाटप करण्यांत येत असून प्रथम जनावर लाभार्थींना दिल्यानंतर 6 महिनेच्या अंतराने दुसरे जनावरांचे वाटप करण्यांत येते. लाभधारकांची निवड दुध संकलन मार्गावरील दारिद्रेषेखालील लाभार्थींची करावयाची असून सहकारी संस्थेच्या कार्यक्षेत्रातील कमीत-कमी 10 लाभधारक असावेत, त्यामूळे संकलन झालेले दुध, दुध संकलन केंद्रावर विक्री करणे शक्य होवू शकेल. सदर योजनेअंतर्गत नाबार्ड चे ठरवून दिलेल्या दरानुसार प्रति संकरीत गायीची किंमत रू.40,000/- व म्हशीची किंमत रू.40,000/- आहे. दोन जनावराकरीता रू.80000/- व गटातील जनावरांच्या विम्याची रक्कम रू.5061/- अशाप्रकारे एकुण गटाची रक्कम रू.85061/-आहे. सदर योजना या विभागामार्फत यशस्वीरित्या राबविण्यांत येणार आहे.त्यामूळे लाभधारकांकडे दुधाचे उत्पादनात वाढ होवून त्यांचे उत्पन्नामध्ये आर्थिक भर पडल्याने त्यांचे राहणीमान उंचावले आहे. विशेष घटक योजनेमध्ये 2 दुधाळ गायीचे अथवा म्हशीचे गट वाटप करण्यास या योजनेस मान्यता प्राप्त झाली आहे.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी, भूमीहीन शेतमजूर, मागासवर्गीय, अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

2) आदिवासी क्षेत्र उपयोगना- दुधाळ जनावरांचे वाटप

सदर योजना अनुसुचीत जमातीसाठी 75% अनुदान आणि 25% लाभार्थी हिस्सा अथवा बँकेचे कर्ज या प्रमाणे दुधात असलेल्या 2 गायी / म्हशी च्या गटाचे वाटप करण्यांत येत असून प्रथम जनावर लाभार्थींना दिल्यानंतर 6 महिनेच्या अंतराने दुसरे जनावरांचे वाटप करण्यांत येते. लाभधारकांची निवड दुध संकलन मार्गावरील दारिद्रेषेखालील लाभार्थींची करावयाची असून सहकारी संस्थेच्या कार्यक्षेत्रातील कमीत-कमी 10 लाभधारक असावेत, त्यामूळे संकलन झालेले दुध, दुध संकलन केंद्रावर विक्री करणे शक्य होवू शकेल. सदर योजनेअंतर्गत नाबार्ड चे ठरवून दिलेल्या दरानुसार प्रति संकरीत गायीची किंमत रू.40,000/- व म्हशीची किंमत रू.40,000/- आहे.दोन जनावराकरीता रू.80000/- व गटातील जनावरांच्या विम्याची रक्कम रू.5061/- अशाप्रकारे एकुण गटाची रक्कम रू.85061/-आहे. सदर योजना या विभागामार्फत यशस्वीरित्या राबविण्यांत येणार आहे.त्यामूळे लाभधारकांकडे दुधाचे उत्पादनात वाढ होवून त्यांचे उत्पन्नामध्ये आर्थिक भर पडल्याने त्यांचे राहणीमान

उंचावले आहे. सदर योजनेमध्ये 2 दुधाळ गायीचे अथवा म्हशीचे गट वाटप करण्यास या योजनेस मान्यता प्राप्त झाली आहे.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी,भुमीहीन शेतमजुर,मागासवर्गीय,अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

3) आदिवासी क्षेत्राबाहेरील योजना- दुधाळ जनावरांचे वाटप

सदर योजना अनुसुचीत जमातीसाठी 75% अनुदान आणि 25% लाभार्थी हिस्सा अथवा बँकेचे कर्ज या प्रमाणे दुधात असलेल्या 2 गायी / म्हशी च्या गटाचे वाटप करण्यांत येत असून प्रथम जनावर लाभार्थींना दिल्यानंतर 6 महिनेच्या अंतराने दुसरे जनावरांचे वाटप करण्यांत येते. लाभधारकांची निवड दुध संकलन मार्गावरील दारिद्र्यरेषेखालील लाभार्थींची करावयाची असून सहकारी संस्थेच्या कार्यक्षेत्रातील कमीत-कमी 10 लाभधारक असावेत, त्यामूळे संकलन झालेले दुध, दुध संकलन केंद्रावर विक्री करणे शक्य होवू शकेल. सदर योजनेअंतर्गत नाबार्ड चे ठरवून दिलेल्या दरानुसार प्रति संकरीत गायीची किंमत रू.40,000/- व म्हशीची किंमत रू.40,000/- आहे.दोन जनावराकरीता रू.80000/- व गटातील जनावरांच्या विम्याची रक्कम रू.5061/- अशाप्रकारे एकूण गटाची रक्कम रू.85061/-आहे. सदर योजना या विभागामार्फत यशस्वीरित्या राबविण्यांत येणार आहे.त्यामळे लाभधारकांकडे दुधाचे उत्पादनात वाढ होवून त्यांचे उत्पन्नामध्ये आर्थिक भर पडल्याने त्यांचे राहणीमान उंचावले आहे. सदर योजनेमध्ये 2 दुधाळ गायीचे अथवा म्हशीचे गट वाटप करण्यास या योजनेस मान्यता प्राप्त झाली आहे.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी,भुमीहीन शेतमजुर,मागासवर्गीय,अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

4) विशेष घटक योजना-शेळ्याचे गट वाटप-

सदर योजनेअंतर्गत 75% अनुदान व 25% वित्तीय संस्थांचे कर्ज किंवा लाभार्थी हिस्सा या प्रमाणे राबविण्यांत येत असून 10 शेळ्या व 1 बोकड या प्रमाणे गट अनुसुचीत जमातीच्या लाभार्थींना वाटप करण्यांत येते. नाबार्डने ठरवून दिलेल्या 10 शेळ्या व 1 बोकड या एका गटाची किंमत रू.45,000/- इतकी असून तिन वर्षांचा विमा रू.2848/- याप्रमाणे एका गटाची पूर्ण किंमत रू.47,848/- होते. सदर योजना अनुसुचीत / जमातीचे लाभार्थींना त्याचे उत्पन्नात वाढ होण्यासाठी अतिशय फायदेशीर व यशस्वी ठरलेली आहे. तसेच सदर योजनेद्वारे बेरोजगारांना पुरक व्यवसाय उपलब्ध झालेला आहे.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी,भुमीहीन शेतमजुर,मागासवर्गीय,अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

5) आदिवासी क्षेत्र उपयोगना-शेळयाचे गट वाटप-

सदर योजनेअंतर्गत 75% अनुदान व 25% वित्तिय संस्थाचे कर्ज किंवा लाभार्थी हिस्सा या प्रमाणे राबविण्यांत येत असून 10 शेळया व 1 बोकड या प्रमाणे गट अनुसुचीत जमातीच्या लाभार्थींना वाटप करण्यांत येते. नाबार्डने ठरवून दिलेल्या 10 शेळया व 1 बोकड या एका गटाची किंमत रू.45,000/- इतकी असून तिन वर्षांचा विमा रू.2848/- याप्रमाणे एका गटाची पूर्ण किंमत रू.47,848/- होते. सदर योजना अनुसुचीत / जमातीचे लाभार्थींना त्याचे उत्पन्नात वाढ होण्यासाठी अतिशय फायदेशीर व यशस्वी ठरलेली आहे. तसेच सदर योजनेद्वारे बेरोजगारांना पुरक व्यवसाय उपलब्ध झालेला आहे.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी,भुमीहीन शेतमजुर,मागासवर्गीय,अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

6) आदिवासी क्षेत्राबाहेरी योजना-शेळयाचे गट वाटप

सदर योजनेअंतर्गत 75% अनुदान व 25% वित्तिय संस्थाचे कर्ज किंवा लाभार्थी हिस्सा या प्रमाणे राबविण्यांत येत असून 10 शेळया व 1 बोकड या प्रमाणे गट अनुसुचीत जमातीच्या लाभार्थींना वाटप करण्यांत येते. नाबार्डने ठरवून दिलेल्या 10 शेळया व 1 बोकड या एका गटाची किंमत रू.45,000/- इतकी असून तिन वर्षांचा विमा रू.2848/- याप्रमाणे एका गटाची पूर्ण किंमत रू.47,848/- होते. सदर योजना अनुसुचीत / जमातीचे लाभार्थींना त्याचे उत्पन्नात वाढ होण्यासाठी अतिशय फायदेशीर व यशस्वी ठरलेली आहे. तसेच सदर योजनेद्वारे बेरोजगारांना पुरक व्यवसाय उपलब्ध झालेला आहे.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी,भुमीहीन शेतमजुर,मागासवर्गीय,अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

7) विशेष घटक योजना -दुधाळ जनावरांना खाद्य वाटप

सदर योजना 100% अनुदानावर अनुसुचीत जाती / जमाती व नवबौध्द लाभधारकासाठी राबविण्यांत आलेली आहे. या योजनेअंतर्गत जनावरांचे दोन वेतामधील भाकड कालावधीसाठी प्रत्येक म्हशीसाठी 225 कि.व गायीसाठी 150 कि. पशुखाद्य आणि गाभण काळाच्या शेवटच्या 2 महिन्यासाठी प्रत्येक गायी / म्हशीकरिता सरासरी 90 कि. अतिरिक्त खाद्य पुरविण्यांत येते, या सोबत लाळया खुरकूत रोगाची लस, क्षार मिश्रण व कृमिनाशक औषधी बिनामुल्य पुरविण्यांत येते.या योजनेमूळे दुधाळ जनावरांना शासनाकडून 100% अनुदानावर समतोल आहार उपलब्ध होत असल्यामूळे नियोजित वेळी गायी / म्हशी माजावर येत असतात. त्यामूळे शेतक-यांना जनावरांचे आहारावरील खर्चात बचत होते. तसेच दुध उत्परदनात वाढ झाल्यामूळे त्यांचे आर्थिक उत्पन्नामध्ये भर पडते.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी, भुमीहीन शेतमजुर, मागासवर्गीय, अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

8) संकरीत कालवडी/ सुधारीत जातीच्या म्हशीच्या पारड्यांना खाद्य अनुदान

सदर योजना विशेष पशुधन उत्पादन कार्यक्रम अंतर्गत राबविण्यांत येत असून समाजातील दुर्बल घटकांना जसे अल्पभूधारक, अत्यल्प भूधारक, व शेतमजुर यासाठी असून त्यांना पशुउत्पादन कार्यक्रमात सहभागाी करून घेवून या कार्यक्रमाद्वारे त्यांना उत्पन्नाचे साधन निर्माण करून देण्यासाठी त्यांचेकडे हयात असलेल्या संकरीत कालवडीना त्याच्या वयाच्या 4 च्या महिन्यातून 32 महिन्यापर्यंत तसेच सुधारीत जातीच्या पारड्यांना 4थ्या महिन्यापर्यंत 40 महिन्यापर्यंत म्हणजे वेत होईपर्यंत पशुखाद्यासाठी अल्प व अत्यल्प भूधारकांना 50% व भुमीहीन शेतमजुरासाठी 66.66% अनुदानावर साधारणतः 1900 कि. खाद्य (कॉफ रेशन)रूपाने अनुदान देण्यांत येते. प्रचलीत किंमतीनुसार वासरांच्या संगोपनासाठी पशुखाद्य, विमा, लस, जंतनाशके औषधी इत्यादी खर्च अल्प/ अत्यल्प भूधारकांना रूये 6000/- व शेतमजूर यांना रू. 8000/- अनुदान रूपात देण्यांत येते. तसेच या योजनेमध्ये नियमित पशुखाद्य मिळत असल्यामुळे व विहित वेळी कालवडी/ पारड्यांना माजावर येत असून त्यांचे प्रजनन क्षमतेत वाढ झाल्यामुळे विहित काळात माजावर येत असतात.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी, भुमीहीन शेतमजुर, मागासवर्गीय, अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

9) तलंगाचे गट वाटप-

तलंगाचे गट वाटप योजना ही आदीवासी व सामान्य प्रवर्गातील लाभधारकासाठी असून 50% अनुदानावर राबविण्यांत येते. यामध्ये 8 ते 10 आठवड्यातील विविध जातीच्या कॉबड्यांचे 25 मादी व 3 नर या प्रमाणे वाटप करण्यांत येते. पूर्णगटाची किंमत रू. 6000/- असून त्यापैकी 50% अनुदानाच रक्कमे मध्ये पक्षांची किंमत, वाहतूक खर्च, ओषधी व खाद्याचा समावेश आहे. तसेच लाभार्थी हिस्सामध्ये पंक्षाकरिता खाद्य, भांडी, निवारा या करिता खचाचा समावेश आहे. या योजनेद्वारे लाभधारकांसाठी अंडी, मास इत्यादी भरपूर प्रमाणात खाण्यासाठी उपलब्ध होत असते.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी, भुमीहीन शेतमजुर, मागासवर्गीय, अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

10) एकदिवसीय कुकुट पिल्लांचे गट वाटप-

एक दिवसीय कुकुट पिल्लांचे गट वाटप योजना ही सामान्य प्रवर्गातील लाभधारकासाठी असून 50% अनुदानावर राबविण्यांत येते. यामध्ये 01 दिवसाचीे विविध

जातीचे कुकुट पिल्ले (100 पिल्ले) प्रमाणे वाटप करण्यांत येते. पूर्णगटाची किंमत रू. 16000/- असून त्यापैकी 50% अनुदानातून रू.2000/- चे 100 कुकुट पिल्ले आणि रू.6000/- किंमतीच्या आत खादय पुरवठा करण्यात येतो.उर्वरीत 50 टक्के रक्कम म्हणजेच रू.8000/- लाभार्थ्यांने स्वंत उभारून त्यातून वाहतूक खर्च, औषधी, उर्वरीतखाद्य भांडी, निवारा या करिता खर्चाचा समावेश आहे.या योजनेद्वारे लाभधारकांसाठी अंडी, मास इत्यादी भरपूर प्रमाणात खाण्यासाठी उपलब्ध होत असते.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी,भुमीहीन शेतमजुर,मागासवर्गीय,अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

11) विशेष घटक योजना अंतर्गत शेतकऱ्यांना प्रशिक्षण

जिल्ह्यातील अनुसुचित जातीच्या गोपालक शेतकऱ्यांना पशुसंवर्धन विषयक प्रशिक्षण व दुग्धव्यवसायासंबंधी मार्गदर्शन देण्याकरीता प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात येते.तज्ञ प्रशिक्षकाकडून शेतकरी गोपालकांना निशुल्क प्रशिक्षण व मार्गदर्शन करण्यात येतो.सन 2012-13 या वित्तीय वर्षात एकूण 300 लाभार्थींना प्रशिक्षण देण्यात येणार असून रू.3.00 लक्षचे नियतव्यय प्राप्त आहे.

-दारिद्र्य रेषेखालील लाभार्थी,भुमीहीन शेतमजुर,मागासवर्गीय,अल्प व अत्यल्प भूधारक लाभार्थी

उपरोक्त योजनांचा लाभ घेण्याकरीता पंचायत समिती स्तरावर पशुधन विकास अधिकारी (विस्तार) यांचेकडे संपर्क करावा.